

Universul Literar

PREȚUL ABONAMENTULUI In țară: pe un an 60 lei. In străinătate pe un an 120 lei.

Ne mor copiii!...

In clipa aceasta, unde-va, într'o colibă, un copil bolnav, a murit fără ajutor.
Dați din prisosul vostru pentru salvarea copiilor!... — (Vezi pag. 6)

Spre vechile isvoare

Profund amăgită de roadele pozitivismului și materialismului științific, care deduce biologia din chimie și scrutează viața prin prisma fiziologiei, o pleiadă de învățați se îndreaptă spre vechile isvoare ale lumii.

Această pornire de înălțare către cer a sufletelor însetate de adevăr stă în faptul că știința așa zisă experimentală închide perspectivele vieții în cadrul prea mărginit al existenței pământestii. — Tăgăduind principiul care ne învață că structura genială, această creațiune sintetică numită om, îmbracă, în cuprinsul infinit de mic al timpului omenesc, un singur aspect, unul, din lanțul pluralității vieților omenestii.

Vechia concepție nu putea satisface sufletul omenesc și îndreptăția, în același timp, tot felul de excese sub raportul moral. De-acî criza morală care, nimicind sufletele, a dat materiei o putere de expansiune atât de mare, încât asistăm la acest nebunatic ospăț, de care mai mulți dintre noi sunt străini, puțini dintre acești mulți sunt îndurerăți iar unii dintre ei — răsvrătiți.

Dar un la această nvrăjpire trebuia să ajungem pentru că nu în acest semn stă plinirea legii.

Iată ce au înțeles acei puțini dintre cei mai mulți când s'au prins să cercă mormintelor și veacurilor moarte adevărul încă destăinuit. Și astfel au prins glas piramidele, pagodele și menhirii druidici, — străvechile cetăți de civilizație umană, între zdurile cărora oamenii nu pierduseră legătura cu cerul.

Oamenii de știință stau astăzi și ei despărțiți în două tabere; unii por-

nind pe cărările greșelii, alții lup-tând să împlinescă împăcarea dintre credință și știință. Într'adevăr, gădirile biblice despre creațiune, cuvintele scripturii despre minunile celor trimiși de Dumnezeu pentru înălțarea omului, toate capătă o verificare științifică prin nouile cercetări ale savanților.

Metfizica isgonită cu dispreț din domeniul științei experimentale, se reinstalează cu mândrie în drepturile ei.

Cercetările făcute în jurul continentelor Lemurian și Atlantid, în ghițite de pântecul oceanic; investigațiile dela Luxor făgăduitoare de noutăți neașteptate, desgropăciunile ce se mai fac în India samscrită, toate duc la descoperirea substratului unitar al religiunilor, la principiile identice care, pentru că sunt asemănătoare, pot să fie destăinuiri divine într'adevăr, și, trecând la aceste concluziuni științifice, nu exclud posibilitatea ca lumea, amărâtă de criza morală din zilele noastre, să contribuie, prin inițiatii cei mai de sus ai timpului, la unificarea religiilor sau, cel puțin, la formularea unor principii etice și estetice care să fie un eclecțism religios.

Poate că și aceasta ar fi unul din rosturile veacului în care trăim.

Sfinzul simbolic dela Giseh începe să ni se destăinuie și elocvența tăcerii sale prinde să fie talmăcită pe înțelesul celor însetați de dreptate și adevăr.

Esoterismul, pornit din răsăritul lumii, renaște mai puternic în Apus, confirmând totuși adevărul cunoscut de puțini:

Ex Oriente lux...

L. I.

de talentat scoate, din adâncul sufletului, tocmai cele mai nobile și mai interesante însușiri, pentru a fi la înălțimea subiectului.

Mama își adorme copilul:

*Nani, nani copilaș
Dragul mamei îngerăș;
Culcă-mi-te mitilel
Și te scoală măricel.*

*Fie-ți somnul lin, ușor,
Lângă-al mamei sânișor;
Dormi și nu te deștepta
Că veghez asupra ta.*

*Nici muscuțe, nici albine
N'oi lăsa pe lângă tine,
Să te turbure în somn.
Ca muștrarea pe un Domn.*

*Să crești mândru, să crești tare,
Pentru-a țării apărare;
Cum veghez asupra ta.
Să veghezi tu pentru ea.*

*Nici corupția hidoasă,
Nici sclavia rușinoasă,
Nici nesățioși vecini
Să lași să ia rădăcini.*

*Ca un pui de Erculean,
Ca o viță de Roman,
Să te-arăți plin de virtute,
Când ți-o zice țara, du-te;*

*Căci ea este mamă bună
Și-i mișel cin' n'o răsbună
Contra celor ce-o strivesc,
O apasă, umilesc.*

*Nani, nani pușor,
Dormi la-al mamei sânișor,
Dormi acuma cât ești mic,
Să crești tare și voinic.*

*Ca să poți a te lupta
Pentru scumpă țara ta.
Și ntr'o zi mândră să fii
C'am crescut un nobil fii.*

Este vorba de dreptate? Iată cum Crețeanu apoteozează dreptatea, al cărui apărător chiar în cel mai înalt grad până în ultimele momente:

*Tremură regii pe tronul lor,
Iși văd căderea în viitor:
Ori când dreptatea se neacă'n sânge
Pentru-o zi numai ea se înfrânge.*

(Vezi poezia intitulată *Mormintele Martirilor*, din Volumul *Patrie și Libertate*, pag. 127).

În poezia *Orfanii*, cu care ori ce literatură s'ar mândri a o considera ca un strălucit diamant în coroana sa poetică, Crețeanu față cu mizeria și ideea morții, ne surprinde prin faptul că el mai are timpul să caute, cu cea mai mare finețe, cele mai ascunse simțiri, cele mai naive manifestări psihice, ce moartea mamei produce asupra micuților orfani.

Văzând pe mama lor întinsă pe masă.

Pagini din trecut

Poetul George Crețeanu

URMARE —

Avem poeți astăzi, talentați poate unii chiar înconjurați de o reputațiune cari când este vorba să descrie în versuri virtuțile femeii, ori să facă mai plăcută o concepțiune erotică, socotesc că este drept, ba chiar vrednic de aplaudat, obiceiul ce-l au de a ponegri și scobori, mai jos de cât s'ar putea aștepta cineva și chemarea și virtuțile femeii.

Crețeanu rămâne nobil și în această privință. Este vorba de dragoste? El e înfocat însă nobil și moralizator:

*Copiliță rumeioara,
Pentruce o lucrămioară
Strălucește 'n geana ta?
Ah! cu buza-mi înfocată*

*De-aș putea s'o sorb odată
Zi și noapte te-aș cânta.*

*Voinicele, a mea țară
Mă de rele-o împresoară,
De aceea eu suspin.
De vrei dar o sărutare,
Rupe 'ntâi a sale fiare,
Scapă țara de străin.*

*Eu nu voi să am aface
Cu un sclav, ce răbdă'n pace
Umilinte și nevoi.
De vei merge a te bate
Vei putea tu să-mi fii frat
Căci sunt fiică de eroi.*

Este vorba de femeie ca mamă?
Cu cât svirnit, cu ce gingașie și cât

RUGĂCIUNE

Părinte care sus în svaă misterul lumii tănuiești
 Și care faci din viața noastră atâtea basne și povești
 Și ne frământă în tragedia eternei lupte de eroi
 Poetizând cu crângi de roze iubirea taină a din noi;
 Părinte ce-ai lăsat pe pasări să zboare până sus în nori
 Și amuțești durerea veștii cu triluri de privighetori,
 Ascultă ruga mea umilă pornită din singuritate
 Căci ritmul scump inimii mele, tu-l faci să bată așa cum bate;

Coboară peste poezia iubirii mele infante
 Privirea ta ocolitoare și geniul bunelor ursite
 Și spune soarelui să toarcă în părul-i aur scilpitor
 Și-ai baștri ochi să oglindească, surâsul în pădăitor.
 Să fie veșnic pentru dansa, ori undă-cr fi, tot primăv rî
 Să potolască cu irvirea durerile și să răsară
 Livezi de ch parazi în zare, și 'n depărtare munți sibaștri

Căci tu așa ai vrut săpâne când te-ai gândit la ochi albaștri.
 Să ai bă purt de iubire, de ce i-a fost mai drag pe lume
 Și ca 'ntr'o criplă seculară, în nimă gravând un nume
 Să-l poarte în singuritate în nopți cu lună și cu cștri
 Căci tu așa ai vrut săpâne, când te-ai gândit la ochi albaștri

Iar tinerețea ei să fie ca stânca de nemuritoare
 S'or prăbuși cei mici la surlet, dar ca în veci biruitoare
 Frumoasă ca lumina zicii în zori de zi, într'un altar,
 Să treacă 'n rândul Veșniciei și să-i rămâe ca un aar.

N. Gh. Patriciu

De-odată copilașii în brațe se luară
 Și fără a-și da seamă, ei suspinau
 amar

Mult timp șezură astfel; iar când se
 deșteptară
 Zăriră pe-a lor maică trecând pe-un
 negru car

Când seara veni ora copiii să se culce
 Voiră, ca altădată pe maică-a săruta
 Dar în deșert cătară pe maică lor
 cea dulce

Trecuse miezul nopții, domnea tă-
 cerea-adâncă

Ei nu puteau s'adoarmă, se srârco-
 ieau în pat.

Frote, zice cel mare, ochi n'am în-
 chis încă,

Mă tot gândesc la maica, de ce ne-o
 fi lăsat?

— Poate, răspunde micul, pe noi e
 supărată,

Dar este așa de bună, mâne ne va
 erta.

— Oh! Nu știu de ce îmi vine să plâng
 câteodată,

De ce în carul regru ea nemișcată sta
 Trecură zile multe.

Iar ei, fără de dansa păreau străini
 pe lume,

'Amici, plăceri sau jocuri, nimic nu-i
 atrăgea.

O sinceră iubire ca și a unei mume
 Să stingă-a lor mâhnire la nimeni nu
 găsea.

Așa un an trecuse, iar moartea ne
 'mpăcată,

Fu pentru ei umană, duioasă ca o
 sor,

Căci nu voi, sărmanii, lung timp ca
 să-i despartă,

La ambii, în scurt spațiu, săpă mor-
 mântul lor.

Poeziile: *Odă la patrie*, *Dorul de țară*, *Odă la jumimea română*, *Glasul viitorului*, *Ce e mai trist pe lume*, *Cântarea Barzilor*, *La Romani*, sunt încă o dovadă vie de talentul și entuziasmul lui Crețeanu.

În general vorbind Crețeanu se distinge ca poet în *elegie* și *odă* și deși a încercat mai multe genuri, chiar și fabula, pe el trebuie să-l considerăm mai mult ca poet de luptă, de cât artist de dlectare.

Pentru a termina mai bine cele privitoare la junețea și poezia lui Crețeanu, să lăsăm să urmeze chiar propria sa gândire, despre datoria ce și-a impus-o singur când scria poezie.

În poezia *Perseveranța* ne spune:

O misie mai naltă poetu'n lume are,
 Ca armă neînvinșă având gândirea
 sa,

Dator e să înalțe la adevăr altare
 Și dreptul, libertatea să piară a nă
 lăsa...

Poetu-ar face-o crimă indiferent să
 tacă,

Dator e să formeze el generații noi;
 Prin cânturile sale, din lași, el bravi
 să facă;

Din patria-i căzută, o țară de eroi.

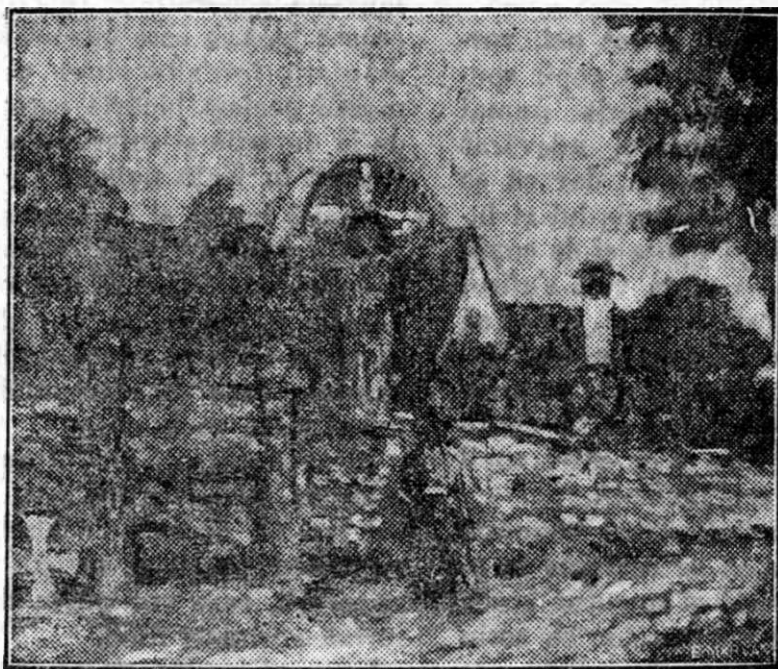
Dacă ne învoim a crede că o mare viață este o mare idee, concepută în junețe și săvârșită în epoca maturității, datori suntem ca, după ce am văzut pe Crețeanu ca june, ca poet, concepând idei mari, să-l urmărim să vedem ce-a făcut cu ele în epoca maturității.

Ca și în junețe și în restul vieții sale el a iubit patria și libertatea. A iubit patria pentru dansa, nu pentru sine, după cum ne spunea chiar la mormântul sau marele și regretatul profesor Alexandru Odobescu.

Cu conștiința neîntinată a lucrat la a ei cultură, la a ei înălțare. A plămădit și a dospit libertățile el fără a trage spuză în partea sa. A lăsat să-l ajute soarta și dreptatea ei, în voia lor, căci niciodată el însuși nu le-a zorit sau nu le-a repezit în silă roata. În treizeci și patru de ani de o activitate neîntreruptă, a pășit lin pe treptele gradate ale tmplului, unde numai bărbați ca dansul au putut să recheme divina justiție îmbăerată, oropsită, pribeagă și îngrozită.

Credincios și statornic în sarcina ce, din june, își luase asupra sa, ca scop al viețisale publice, s'a văzut, în mai multe rânduri, lepădându-se cu sfială de toate acele onoruri și măririi deșarte și sgomotoase, care turburau firea lui de o modestie lesne impresionabilă. El iute a fugit de vârtejurile parlamentelor și mai iute încă a părăsit fățăriile amăgi-toare ale ministerelor.

Colindând expozițiile

„Poarta cimitirului” de pictorul I. Viorescu, care e expune la Maison d'Art

Spiritul său, bine cumpănit, l-a adus încet, dar fără sbuciumări, la una din cele mai înalte pozițiuni ale magistraturei ce, ca și țara s'a mândrit cu el.

Și fiindcă nu este foarte ușor a confirma, prin dovezi netăgăduibile, cele afirmate până aici, vom face aceasta în partea care urmează și cu care vom termina acest studiu, ce datorăm aceluia care cu atâta ardoare a cântat patria și libertatea și care în totdeauna și în toate ocaziunile mari a recomandat celor din epoca lui să fie uniți, înțelepți și prevăzători pentru salvarea neamului românesc și în viitor, adică și după dobândirea independenței noastre prin bravura desfășurată la Grivița și la Plezna de eroica noastră armată.

Alexandru I. Șonțu

(Va urma)

VIS NE'MPLINIT

*Din clarul ochilor ei negri,
Din nepătrunsul lor abis,
Tăcut într'un amurg de seară,
S'a n'firipat în mine-un vis*

*Și fermecat de-o albă rază
Crezui în visul meu bizar.
E mult de-atunci.. Cu doru'n suflet
Îi chem și astăzi în zadar.*

*În pacea serilor senine,
Când lună trece printre nori,
Doi ochi îndepărtați s'arată
Și cern în sufletu-mi fiori.*

*Sunt ochii negri, către cari
Se ndreaptă gândul meu pribeag,
Sunt ochii, cari totdeauna
Vrăjit, i-am așteptat cu drag.*

Ion Udriște-Olt

Ilustrații pentru povești

Ceea ce s'a făcut la alte popoare pentru ilustrația poveștilor

Intr'un alt articol, și tot aci, vorbind de literatura pentru copii spuneam că nu se poate scrie numai pentru copii, că scriitorul adevărat scrie pentru toată lumea, dar că se poate scoate din paginile lui și lucruri cari pot fi pricepute și de copii. Spunând aceasta n'am voit să afirm că scriitorii și artiștii n'ar putea să se inspire din viața copiilor, din viața basmelor și povestirilor și să creeze lucruri frumoase care să fie cetite și privite cu plăcere și de către copii și de către oameni învârstă.

Pentru ca să îndepărtez bănuiala care ar fi putut să se deștepte în aceea că n'au cetit și au putut crede că sunt protivnicul acelor ce scriu pentru copii, vreau să dezvolt în cele

ce urmează părerea că în viața copiilor ca și în viața basmelor și a poveștilor care sunt leagănul poeziei popoarelor, sunt începutul frumosului la ele, se pot găsi izvoare nescacate de poezie și de artă.

În povestea populară, în basmul povestit de veacuri în veacuri, din generație în generație este tot sufletul unui popor. În poveștile populare se

Ober: „Mama Pădurilor”

rezumă tot ce a simțit un popor, tot ceea ce el a simțit și bun și rău, toată înțelepciunea, toată credința lui.

E drept că astăzi numai copiii se pot lăsa înrăușiți de frumosul basmelor și poveștilor și acest gen de artă le rămâne numai lor deschis. Dar, acest lucru este nedrept pentru că de fapt și cuvintele poezilor, pline de fantazie și nereal nu sunt oare și ele tot așa de idealiste, nepământesti ca și basmele povestite de veacuri?

Heinrich Heine numea arta „jucăria sfântă a omenirii”. Și aceasta este adevărat. Dar deosebirea în veacuri-o face numai chipul cum aceasta jucărie este îmbrăcată de fantazia generațiilor. Intr'o epocă această jucărie este într'un fel investimantată, într'alta altfel, dar ea este mereu aceeași jucărie care ne abate de la durerile și suferințele prin care trecem în viața noastră.

Acelaș lucru și cu basmele și poveștile pentru copii. Ele sunt aceleași trecute din gură în gură din generație în generație, dar ele trebuie să ia cu fie care epocă o altă îmbrăcăminte care să corespundă cu duhul și viața acele epoce

Și dacă deseori fondul nu se poate schimba, se poate schimba văstmântul lor. La această schimbare pot contribui poezii și artiștii fie cărei generații, care vor putea da o nouă formă aceluiași fond.

La noi nu s'a făcut în această

îndreptare aproape nimic. Poveștile noastre pentru copii se transcriu cu exactitate și nu aduc nimic nou pentru generația nouă de copii. Și totuși ce câmp enorm de lucru, ce fond nescacat de inspirație pentru poet și pentru artist.

Am sub mână articolul unui pictor rus *Serghei Macovski*, dintr'o veche revistă rusească, de acum zece

ani și pe care abia l'am mântuit de cetit.

Pictorul rus arată ceea ce au făcut o întreagă pleiadă de pictori ruși cari s'au consacrat ilustrației poveștilor istorice și populare și cum au reușit nu numai să dea desenului lor

Wrubel; Impărăteasa Lebedă

nou forme, dar să le dea și un fond național.

Până la ei, până la acești pictori povestitori, au fost artiștii cari de și desenau scene și pagini din povești

Victor Vaznetov: Trei împărătese ale împărăției de sub pământ.

rile rusești întrebuintau în desemnul lor aceleași linii a artei Apusului și nu reușeau să dea chipul ideal al acestor povestiri, care nu putea fi de cât cel național, povestirile istorice ca și bazmele, am spus, sunt creația sufletului unui popor, unei națiuni.

Nu pot reproduce toate ilustrațiile poveștilor rusești, făcute de pictorii ruși și cari însoțesc artele lui Macovski, dar voi reproduce câte-va mai caracteristice și mai impresionante.

În primul loc reproduc, desemnul lui Vaznetov, unul din cei mai mari pictori ai Rusiei, care ilustrează povestea populară rusească „Cele trei împărătese ale împărăției de sub pământ” și care fără cuvinte, numai din trăsăturile liniilor desemnului povestesc tot misteriosul acestei împărății de sub pământ.

Foarte frumos este și acvarelul Polienovoi „Cum pisica a înșelat vulpea” din povestea cu același nume. Polienova a introdus în arta rusească a basmelor motivele naționale. „Până la ea, scrie Macowski, nimănui nu i-a trecut prin minte să editeze poveștile în ilustrațiuni originale. Tot ce se făcuse până la Polinova erau imitațiuni după lucrări străine lipsite de ori-ce realitate și înțeles național, cum sunt și la noi.

Splendidă este și ilustrația lui Wrubel: „Împărăteasa Lebedă”, cum și ilustrația „Volga” a lui Bilbin, care a dus fondul național la cea mai mare dezvoltare sau desemnul lui Ober: „Mama pădurei”. Bine înțeles nu se poate în câte-va rânduri și cu câte-va ilustrații să arătăm cea ce înțelegem prin cele spuse, dar am dori să atragem atenție pictorilor noștri asupra acestei încercări reușite pe care a făcut-o un popor care ca și al nostru are în poezia populară și în bazmele lui o comoară reală de frumusețe.

Nimic nu se pretează mai bine de cât această lume de basme și fantasmii dar care a fost create de cea mai realistă imaginație a poporului primitiv, creațiunei artistice.

Arta formei și culorilor se apropie de poezie și de muzică. Artiștii trebuie să treacă de la realitatea zilnică, la acea *realitate de noapte, nocturnă*, care este ascunsă, tainică, nepătrunsă, dar odată prinsă este cea mai frumoasă.

Nietzsche a spus foarte bine în genialitatea lui că „Universul este adânc și mai adânc de cât l'am crezut eu ziua”.

Da, în lumea basmelor fanteziilor este un izvor de poezie și de frumos, care n'ar trebui uitat. Și bazmele noastre românești sunt așa de frumoase în cât se vor găsi destule

subiecte pentru artiștii noștri; iar pentru copiii cari au nevoie de mai mult ideal și mai ales de mai multă realitate națională care este în povestirea populară, aceste ilustrații a cărților lor, le va fi de un mare folos

Dr. I. Duscian

O paradoxă

Cât de ciudată ne este firea! Preferăm indiferența celor ce ne sunt dragi, decât dragostea celor ce ne sunt indiferenți.

Imn primăverii

Primăvară! primăvară!
Zumzet de zefiri,
Cântec renăscut din gama
Stînelor iubiri.

Ciripit de păsărele,
Sunet de vioară,
Dor plutind în falfăire
De-aripi de cocori.

Forță pururi creatoare,
Glas de bucurii,
O! balsam desprins din soare
Ca să ne mângâie.

Vin să 'ntinerești pământul
Să-l înveșelești.
Și-a visului meu floare
Vino să 'nflorești.

Eugen Livescu

Bilbul: Volga.

Ne mor copiii!...

— Vezi ilustrația din pag. 1 —

La toate neamurile, și în toate timpurile, copilul — solul viitorului și cheazăie a prezentului — a fost o scumpă imagină, afectuoasă și mișcătoare.

Insuși blândul Ișus chema pe copii la Sine, consacrand dragostea pe care omenirea o poartă nevinovăției și nădejdiilor de mâine ale suflării omenesti de pretutindeni.

În vremea noastră, copilul este, în alte părți obiectul unei luări-aminte pentru care niciun sacrificiu nu e prea mare.

La noi, constatăm cu durere că prea puțini se gândesc la ei. Mizeria îi răpune; tuberculoza și toate bolile seceră mii de suflete nevinovate.

Părinți cari vă iubiți copii, — și prin aceasta îi iubiți și pe ai altora, — copii cari aveți tot ce vă trebuie și vă bucurați de marele dar al sănătății, gândiți-vă la copilașii săraci cari tremură plângând și cari mor cu ochii plini de lacrimi!

Dați cât de puțin din ceea ce aveți de prisos! Fiecare gologan al vostru însemnează o lacrimă ștearsă...

Subscrieți pentru spitalul copiilor săraci pe care voește să-l înființeze Prințesa Elena a României.

Trimiteți sumele la „Universul”, care vă va publica numele, ca unora cari scăpați dela moarte pe bieții copii săraci și bolnavi.

Pagini din trecut

Dora d'Istria

O mare scriitoare româncă puțin cunoscută la noi

Dora D'Istria, cunoscută în toată Europa apuseană, este fiica banului Mihalache Ghica. Sub pseudonimul acesta, a scris opere admirabile, literare și istorice. Scrierile ei sunt traduse în limba Engleză, Germană și Rusă, dar foarte puține au fost redactate în românește, cu toate că această mare româncă și literată a fost toată viața ei cel mai călduros apărător al drepturilor patriei noastre, căutându-i simpatii între amici independenței și regenerării creștine din Orient.

În ultima sa scriere publicată în anul 1859, asupra femeilor din Orient, se ocupă de soarta, suferințele și aspirațiile femeilor Române, Bulgare, Sârbe, Dalmate, Bosniace, Helene, Turce, etc., dând un loc de căpetenie femeii române.

Vom publica în curând, din această frumoasă și patriotică operă, compusă în formă de scrisori adresate unei prietene ale sale din Paris.

Multe dintre scrisorile Dorei D'Istria sunt epuizate, și s'ar face un mare serviciu literaturii și istoriei române dacă s'ar traduce și reedita „Naționalitatea Română” publicată în „Revue des deux Mondes” — „Eroii României” apărută întâi în revista „Illustration din Paris”, „Românii și Papatul”, etc., apoi și puternicele scrieri literare sau istorice: „Insulele Ioniene”, — Eleonora de Haltingen, Peizaje din Helveția Italiană, Helveția Germană. Pe țărmul lacurilor Helvetiche, și scrierile sale, asupra Italiei, acea Italie în care a și închis ochii după o viață bine îndeplinită închinată literaturii și României.

Niki M.

E. Pottenova. „Cum pisica a înșelat vulpea”
(Vezi nuvele: „Ilustrații pentru copii”).

Insemnările unui trecător

În revista franceză „Revue des deux mondes”, am citit un „bilanț al celor 5 ani de dictatură bolșevică în Rusia. Studiul acesta e al contelui Kokovstov. Apreciind datele acestui studiu, fără îndoială, că facem unele rezerve asupra lui, întrucât contele Kokovstov a fost ministru sub vechiul regim țarist și ca atare privește noul regim nu cu destulă obiectivitate.

Trei ani în șir, după revoluția rusă, bolșevicii s'au străduit să împlinească comunismul integral. În această vreme, au fost numai distrugerii. Autorul bilanțului evaluează cam la 20 milioane numărul persoanelor moarte, fie prin persecuții politice, fie prin foamete.

Duă o serie de alte măsuri cunoscute, impozite în natură, naționalizarea proprietății și mijloacele de strășnicie sălbatică pentru întreținerea armatei roșii, conducătorii bolșevici și-au dat seama de imensul faliment al comunismului. Si au început

apoi bolșevicii să se deprindă cu gândul că trebuie să renunțe la monopolurile de stat, la desnaționalizarea proprietății, la datoria economică de a lăsa liber jocul concurenței comerciale.

Dar bolșevicii sunt incapabili să înțeleagă adâncul substrat al cauzelor care face să iasă dintre ruine un popor.

„La française” e foaia Consiliului național al femeilor din Franța.

În ultimul număr, d-na Louise Cremlitz semnalează izbitoră inconsecvențe în „legea omului”. (Autoarea de care ne ocupăm e o luptătoare feministă și nu-și poate manifesta într'altfel vivacitatea polemistă, decât punând între ghilimete actuala lege, spunându-i „legea omului”).

D-na Cremlitz combate mai ales tirania bărbătească pe motiv, că femeile măritate n'au dreptul, ca fără consimțământul, sau autoritatea bărbatului să-și obțină pașapoarte și să plece unde vor, cu cine vor.

Auziți monstruoasă legală? Să

nu se îngăduie femeiei să-și lase căminul, copii, bărbatul și să plece peste graniță, la cea dintâi invitație de voiaj, a oricărui farsor, sau canalie dela colțul străzii?

Nu, nu mai merge. Trebuie să se dea dreptul femeilor măritate. Până când cu monstruoșitatea tiraniei bărbaților de a fi încorporați în patrie, nelăsându-și femeile să plece cu cei de-ai treilea, cărora uncori li se zice și „amicii casei”, în străinătate?

Trab.

SCRISOAREA

*Ce dragă mi-e scrisoarea dela tine
Am stat târziu cu dânsa astă-noapte
Iar vorbele din ea îmi păreau soapte
Plutind în juru-mi numai pentru mine.*

*Pe aib se 'nșiră câte va cuvinte
Adresa împletește-un singur n mie
Și iată că renasc din nou pe lumă
Având un chio și-un singur gând în minte.*

*Cât sbacium, a avut câtă dădere
Câtă speranță câtă îndoială
Să poți să scrii în trecut și sfială:
Îți mulțumesc. Vii mâni?! La revedere.*

M. Ghindaru

FORAIN

De sigur că întreaga lume artistică și literară din Franța, precum și din țările admiratoare ale spiritului latin, s'a bucurat de alegerea maestrului caricaturist Forain, la Institutul Franței, pe care de sigur, împreună cu Albert Besnard, va ști să-l întinerească.

Forain a debutat pe la 1872. Ceva mai târziu, la „Courrier Français” talentul său și mai ales mușcătorul său spirit, atrase atențiunea asupra lui.

„La comédie parisienne” și „Douz pays” i-au adus celebritatea mondială.

Forain este un pesimist al caricaturii al cărei scop final, el nu l'a considerat că este râsul.

Desemnurile sale nu numai că n'au nimic vesel în ele, dar dau o impresiune penibilă, aspră la vedere și întristătoare.

È o mare deosebire între râsul deschis, spontan pe care-l provoacă, de ex., o caricatură a lui Daumier sau fina ironie a lui Gavarni, și între zâmbetul amar pe care îl inspiră o satiră de Forain.

Cu inspirație tristă, cu o execuție deosebită tristă, opera lui Forain, zice Paul Gaullier, este prea realistă, prea trăită, spre a nu ne mișca în chip dărunos, spre a nu înlocui, cu lacrimi, râsul obicinuit al caricaturii.

Acest pesimism al caricaturii lui Forain provine, fără îndoială, din pricina unei pesimiste viziuni a societății contemporane, care scoate

în evidență drojdia naturei omenești, instinctele gorilei primordiale, abia ușor acoperite de subțirea poșghiață pe care au pus-o miile de ani de așa zisă civilizație.

Dar cea ce Forain a biciuit mai fără milă și mai constant, a fost, de sigur, înspăimântătorul egoism uman, acea feroce iubire de sine în paguba aproapelui, acel urât sentiment cu întreaga-i gamă de monstruoșități, dela avariție până la degradatoarea lubricitate.

Acest egoism, care ese la suprafață cu cea mai mare ușurință și la cea mai mică ocaziune, Forain l'a găsit și stigmatizat în palate ca și în colibe; decorul variază, slujbenia sufletească e la fel pretutindeni...

Neiertătoarea goană după avere, minciuna nerușinată politică și în speță, electorală, prostituția fără necesitate, grosolănia firească și sub plastronul albit ca și sub cămașa soioasă, nerecunoștința și hipocrizia, iată amarele izvoare de unde Forain a luat motivele celebrelor sale caricaturi.

Brutalitatea unei astfel de viziuni a cerut un mod de execuție adecuat.

Forain are o linie aspră, dreaptă, unghiulară și uscată. Nu vom găsi la el nici reliefuri modelate, nici contururi rotunjite. Puternica sugestivitate a desenului său s'a putut lipsi de elementul „gratie” atât de abundent la Gavarni și într-o oarecare măsură, la Daumier.

Astfel caracterizată, opera lui Forain purcede totuși dintr'o negrăită milă pentru cei ce suferă consecințele viciilor stigmatizate, și cei umili cei înfrânți de nedreptatea socială, au găsit o consolare în Forain. Dușmanii săi adevărați, acei împotriva cărora se pare că maestrul regretă că nu poate fi mai mult răutăcios, aceștia au fost „satisfăcuții”, „fericiții”...

Și mărturisim că pe multă lume a mirat-o faptul—aproape fără precedent—că tocmai o instituție, care cuprinde în sânul ei destui „satisfăcuți”, l'a chemat în sânul ei.

Gily

MAREA

*Ce înșită pari acum, o mare
În drumul tău spre jurta 'ndenată!
Dar n'ai să mergi mereu nezbucimată
Supusă, înșită până 'n zare*

*Oglinda în cea nemiscă-ți-mi pare
Ca din sașurul ce' mai par tîrîță,
Te lași a fi de țarm încătușată
Dar patimi clocote în tine, mare!*

*Și când veni-va vântul să-ți sărute
Albastrul val întins ce-ascunde-o taină
Vei izbucni ca dorurile mării!
Vei flutura, sîlbatică în zare
Imensul tău vestmînt-regală haină.
Teset din spumă și mîrgăritare!*

Elena Pădure

Cine a fost profesorul Dr. Jarnik

„Plecat de curând dintre cei vii, profesorul Dr. Jarnik, — filolog și filo-român renumit, — lasă în urma lui un vâl de durere nu numai printre oamenii de știință ai poporului Ceh și în întreaga Ceho-Slovacie, dar el lasă un mare gol și în România și poporul român, pe care l'a cunoscut și iubit și pentru care as cris și lucrat ca și un bun român.

Academia Română, — al cărei membru corespondent era, — ca și oameni de știință și literații noștri vor gândi de sigur, să-i păstreze o frumoasă amintire drept recunoștință a meritelor sale literare.

Ca filolog. — Dr. L. Urban Jarnik, încă din anii tinereții sale a arătat o înclinare deosebită nu numai ași a suma posesiunea limbii române dar și a studiat cu pasiune și perseverență limba poporului nostru, pentru a cunoaște tainele și farmecul graiului popular.

În acest scop și mânat de o dorință arzătoare a cutreerat el, în deosebi, părțile Ardealului, unde în contact cu personalități române și trăind în preajma poporului, la țară, — a cunoscut și studiat poporul român ca și graiul, datinele și obiceiurile lui.

Cât a contribuit bătrânul și neobositul culegător și cercetător la dezvoltarea folklorului român, dând la lumină rezultatul cercetărilor sale, se vede din diferitele publicațiuni, în deosebi însă din culegerile „Doine și strigăte din Ardeal” în colaborare cu Andrei Bărseanul.

Interesante și pline de căldură sunt expunerile sale sincere în lucrarea „Drumul pe care am mers, unde ne evidențiază nu numai munca încordată a literatului pasionat, pentru îmbogățirea cunoștințelor asupra limbii române, — dar mai ales din acea lucrare se desprinde părerea sinceră și imparțială a autorului, în cunoșterea sufletului poporului românesc.

Revistele române, în special cele populare ca revista „Ion Creangă” și altele, sunt izvoare puternice, în care neuitatul profesor, a contribuit cu pana sa, pentru a da la lumină atâtea comoare sufletești ale poporului român, iar basmele române, în special colecția „Ispirescu” formau una din lecturile sale de predilecție.

A face însă să reiasă o apreciere cât mai completă asupra personalității mult regretatului profesor, trebuie a ne da seama și de firea și felul său ca om.

Care român care având ocaziunea să petreacă cât-va timp la Praga, — unde profesorul își avea ocupațiunea principală (profesor la Universitate), — nu a rămas mai mult de cât încântat de afabilitatea și prietenia

cu care era îmbrățișat? Era de ajuns ca veneratul profesor să audă de pri-pășirea vre-unui român pentru a se grăbi să-l cunoască, să stea cu el de vorbă și să se simtă ca în „*Taru Românesc*” cum se exprima bătrânul.

Și ocaziuni, au fost multe, atât pentru tinerii studenți veniți acolo pentru a-și desvolta cunoștințele, ori artiști muzicanți, sau în fine oțeteri români, care înaintea războiului se găseau trimiși pentru stația în armata Austro-Ungară.

Bătrânul profesor căuta să-i cunoască pe toți, să le vorbească cu drag de țăranoasă, să discute cu dânsii în românește, în fine să se arate totdeauna dispus, de a le da explicațiuni, înlesniri sau a-i ajuta în nevoile lor.

Pentru dânsul, cele mai fericite ocazii, erau orele, în care întâlnindu-se cu toți acești români, își petrecea în discuțiuni fotoscoare pentru toți, — puținul timp, cei mai rămânând liberi, din diversele sale ocupațiuni.

Ceia ce însă era de admirat în acest neobosit cercetător, era puterea de muncă de care dispunea (la vârsta sa înaintată), folosind chiar din timpul de recreație, pentru ca nimic să nu rămână necercetat sau necunoscut.

Am avut ocaziunea să-l vizitez și să-l văd adesea cum își petrecea timpul vacanței școlare în satul lui natal *Potslyn* (Potstyn).

Acolo într-o poziție pitorească, — în căsuța părintească, bătrânul profesor Dr. Jarnik, lucrea cea mai mare parte din zi, la culegerea materialului folkloristic care-l interesa.

Intocmai ca o albină neobosită; harnic și pasionatul filolog, — în vara anului 1909, — ajunsese să strângă materialul necesar pentru studiul dialectului Macedo-român.

Era o plăcere să-l vezi la lucru și nu știai ce să admiri mai întâi: Indemnarea lucrătorului abil și consumat, ori procedentul, aranjamentul și casarea materaiului prim, pentru găsierea cât mai repede a expresiunilor căutate, din dialectul ce-l studia.

Câtă satisfacție sufletească se vedea zugrăvindu-se pe figura lui, când după terminarea lucrului, începea să depene, în graiul curat românesc, descrierea copilariei sale, peripețiile vieții, amintirile nereșuite care-l legau de dragutul lui Potslyn, — sau eu mulțumirea omului ce-și are conștiință înapăcată pentru munca desfășurată în fiecare zi, mergea să gustе câte-va clipe de recreație. — La vârsta de 61 ani, — la jocul de popice, din sat, unde era așteptat de colegii, care ca și dânsul venise în localitate, de vacanțe.

Dar această figură liberată a timpului, — în discuțiunile pe care le avea cu noi români, nu se mărginea numai la cercetările *Kunbei româ-*

nești. Simțind la fel cu poporul, din mijlocul cărui se ridicase prin propriile sale merite și al cărui viitor po-litic îl privea, — bazat pe vitalitatea și virtutțile strămoșești, — după cum cunoștea tot așa de bine aspirațiile neamului nostru, făcea să reese din paralelismul celor două popoare (Ceh și Român), situația politică de pe atunci și avându-se adesea în cursul discuțiunilor, ne demonstra calea naturală de urmat și rezultatele practice și firești la care năzuiau ambele popoare.

— Mai târziu, în timpul războiului, — bătrânul are ocaziunea, ca la spitalule din Praga, unde se găseau internati și prizonieri români, — să-și manifeste din nou dragostea și simpatia lui pentru fii poporului român, — iar ultima oară, când a venit în București (1920), câți din acei care nu l-au cunoscut de cât din scris, n'au avut ocaziunea să-l admire la Atenu, unde ca un adevărat bătrân sfătos, grăia așa de plăcut românește, în cât ne-a umplut pe toți prin corectitudinea fraselor, întrebunțarea cuvintelor neaose ale poporului și mai ales prin tălcul expresiunilor presărate ici colea, cu accentele sale hazlii.

— Ce plăcută surpriza, când bătrânul conferențiar, — tatăl, — terminând în ropotul aplauzelor auditorului — se retrase satisfăcut pentru a da rând fiului său Dr. Enric, bibliotecarul dela Universitatea din Brno. Atunci am avut cu toții emoțiunea plăcută de a vedea la aceiași tribună, întorcându-se la mânia graiului românesc, tatăl cu fiul!

Atât de mult a fost imprimată, dragostea profesorului Jarnik, pentru limba românească, că printru moștenirea calităților sufletești și intelectuale lăsate fiului său, ia lăsat și această arzătoare pasiune.

— Așa l'am cunoscut și acesta a fost tânărul profesor Dr. Jarnik!

Numele lui a rămas legat nu numai de Praga și de frumoasa Cehoslovacia, — el va rămâne, pentru totdeauna, pe buzele tuburilor românilor, care l-au cunoscut și admirat și din scris și din vorbă, căci prin graiul românesc pe care a știut să-l însușească

asa de bine, a cîtit în sufletul și în inimă poporului român, dându-i la iveală comorile lui neprețuite și și-a legat astfel memoria lui de existența acestuia.

O relicvie napoleoniană la Viena

Artistul dramatic Arnold Korff posedă o relicvie napoleoniană de o valoare neobișnuită. Un săculeț de piele verde, care poartă semnele deseii întrebunțări, se vede un „N.” mare și d'asupra coroana imperială. În săculeț, pe mătase verde, este un cadran solar de argint cu busolă. Instrumentul acesta, dragut a fost expus la expozițiunea universală din Paris în 1867 și descrierea, care o însoția, sună astfel în felul naiv:

„Ceasornicul de argint în săculețul original, pe care marele împărat Napoleon I l-a purtat totdeauna cu sine ca pe un tovarăș credincios, în călătoriile, marșurile și campaniile sale, ale cărui mâini l-au atins de atâtea ori, a fost pentru el un obiect de mare însemnătate, după a cărui exactă indicare, marele împărat își regula momentele cele mai importante ale glorioasei sale vieți. El a fost, la St. Elena, martorul dureroasei stingeri a acestui fenomen universal.

„Cadrantul acesta solar este o lucrare frumoasă și artistică de o absolută precisiune și cu arătarea deviațiunii magnetice a celor mai însemnate localități din Europa.

După o tradițiune, grăită, cadrulul acesta solar a fost printru obiectele uzuale personale ale lui Napoleon, aduse după moartea sa la Viena și predatate tânărului duce de Reichstadt, și care de atunci au dispărut mai toate nu se știe cum și unde. Acum câtva timp a fost un ziarist francez la Viena ca să dea de urma acestor obiecte dispărute, dar fără succes, de oarece urma se pierde în casa Montenuovo, descendentul aceluia conte de Neipberg, care a fost al doilea bărbat al Mariei Luiza, soția lui Napoleon I.

L. L.

A apărut și se află de vânzare ALMANAHUL

Ziarului „UNIVERSUL”

Costul este lei 12. La cererile prin poșta se va adăuga 4 LEI pentru

RECOMANDAT.

Cereri la toți chioșcarii și depozitarii de ziare

La administrația ziarului nostru se află de vânzare următoarele interesante cărți:

Impresiuni și păreri personale din timpul războiului 1916-1918 (2 volume de peste 1300 pagini) pe hârtie de tipar de V. Th. Canclerov, fost deputat. Prețul 60 lei ambele volume.

Noptile Albe (roman) Lei 2.50

Misterle din Palatul Tarilor (roman) „ 8. —

Povestea unei inimi „ 7. —

Almanahul ziarului „Universul” pe anul 1922 „ 7. —

„ „ 1923 „ 12. —

„ „ 1924 „ 10. —

Regina Bucăreții „ 17. —

Memoriile Regelui Carol I. (17 volume) „ 17. —

Prețurile de mai sus sunt scoțite la Administrația ziarului „Universul” în secesiunile de vânzare și nu sunt de vânzare recomandat.